

חזרה לאתר

היום בעוד 20 שנה, 15-6-2031

התנ"ך האחרון

(פורסם בגליון הסופרים של "הארץ", שבוע הספר, יוני 2011)

הרגע שכבר למעלה משני עשורים מחכים בסקרנות מהולה בחשש לבואו, הגיע. זה קרה הבוקר, בבית הדפוס הענק, יו אף אנד בי, באזור התעשייה של עיר הנמל צ'ינגדאו במזרח סין: ספר התנ"ך העברי האחרון בעולם, שככל הידוע הוא גם הספר האחרון שנדפס בעברית, יצא לאור.

543 שנים אחרי הדפסתו של התנ"ך העברי המלא הראשון על ידי משפחת שונצינו באיטליה, קיבל היום ספרון גוץ, מהודר למראה, את התפקיד העגום לסגור את עידן הספרות העברית המודפסת.

ספר התנ"ך האחרון הוא אחד מתוך מהדורה של כאלפיים עותקים שהדפיסה "החברה החדשה לכתבי קודש". מחצית מהכמות מיועדת למכירה לאספנים, ומחציתה הוזמנה על ידי מוסד ללימודי תיאולוגיה בארה"ב ששמו לא נמסר.

למרות מאמציו של המו"ל לעניין את הציבור, לא משך האירוע תשומת לב מיוחדת מצד התקשורת הישראלית והעולמית. בשעה היעודה רק קומץ עיתונאים וחובבי קוריוזים נאסף אל חדר הבקרה הצופה אל אולם הייצור המרכזי של בית הדפוס כדי לחזות ביציאתו של התנ"ך האחרון לאור. אבל לרוע המזל, בגלל שינוי של הרגע האחרון בלוחות הזמנים, הוקדם ייצור ספרי התנ"ך בשעות אחדות, וכך נמנע מהאורחים לצפות בגיבור האירוע, ספרון בגודל 14 X 10 סנטימטר, כרוך בפלסטיק ממוחזר דמוי קטיפה כחולה, כשהוא מגיח מתוך פס הייצור המעגלי של מכונת הכריכה העצומה.

מסתבר שהדפסת מהדורת התנ"ך האחרונה היא גם אחד מפרויקטים האחרונים של בית הדפוס הגדול בסין, שבתקופת השיא שלו ייצר מידי שבוע כמיליון ספרים בשפות שונות. כעת, בגלל גוויעתו של שוק הספרים העולמי, הוא עומד בפני סגירה ובספטמבר יהפוך למפעל לעיבוד בשר.

רבות דובר על הספר העברי האחרון. היו שחזו את מותו של עידן הדפוס במרירות אפוקליפטית והיו שקידמו אותו בברכה, כמה שיפטור את כדור הארץ מטונות של נייר מבוזבז. כך או כך, קשה היה להעלות בדמיון את הרגע הזה כשהוא נבלע לתוך ההיסטוריה בשקט, בלי שום אנחה. איש גם לא פקפק בכך שיהיה זה מאורע שיימצא ראוי לכותרת ראשית בממשיכו המקוון של מה שהודפס פעם על נייר-מלכלך אצבעות.

מאז אמצע המאה העשרים התרכז שוק ספרי תנ"ך בעברית בישראל, ובה גם נעשה עיקר הייצור. הירידה הדרסטית בביקוש החלה לאחר שעיריית תל אביב, ואחריה עיריות אחרות, הפסיקו להעניק ספרי תנ"ך כשי לבוגרי התיכונים, ובעיקר לאחר שצה"ל, הצרכן הגדול ביותר של ספרי תנ"ך, התחיל לפני כעשור לחלק לטירוניו עותקי תנ"ך אלקטרוניים כאפליקציה לתחנות תקשורת אישיות.

אולם את מכת החסד לספרי התנ"ך נתנה דווקא מערכת החינוך. כזכור, בשנת 2019 החליט תאגיד התקשורת שקיבל את הזיכיון להפעלת משרד החינוך להחליף את מה שמכונה "טכנולוגיה נטולת עץ" בפורמטים דיגיטליים, וכבר בשנת הלימודים תשפ"א (2020-2021) הומרו כל ספרי הלימוד, כולל ספרי תנ"ך מקוצרים, בספרים אלקטרוניים. הדפסתם של ספרי תנ"ך בעברית על ידי מו"לים ישראלים הופסקה כליל בתחילת שנות העשרים למעט שני ניסיונות כושלים להחיות את השוק באמצעות מוצרים חדשים. ב-2025, למשל, הופיעה מהדורת ספרי תנ"ך מעוטרים בהולוגרמות, וכעבור שלוש שנים יצא לשוק תנ"ך שהודפס בצבעים זרחניים.

הוצאת "החברה החדשה לכתבי קודש" המזוהה עם ארגונים מיסיונריים ומשיחיים נשארה ההוצאה היחידה שהמשיכה, עד היום בבוקר, להוציא ספרי תנ"ך בעברית, והיא גם זאת שנטלה בסופו של דבר את התפקיד ההיסטורי להביא את עידן הספר העברי המודפס לקיצו.

מעתה, הספרים העבריים היחידים שימשיכו לצאת לאור יהיו המאזנים הרבעוניים והשנתיים של הבנקים, שהחוק עדיין מחייב להדפיסם.

[חזרה לאתר](#)

